

МОРЕ, ЈЕДИНА НЕУЖНОСТ

Човек личи на морског вука. Ено га у дивљој Зимској башти. Послужује кафу. У слободно време је баштован. Зашто он уопште вртлари? Отискивања и прекорачења су га уморила. Сада се другачије односи према бујности. Њих две тада још нису предосећале период када ће се и оне молити да сурови раст бар на трен застане. Да бар удахну пре него што се настави, силно настави.

А за њих тада је тек почело, све је тек почело, а он је послужио кафу у зимској башти, иза централне биљне дворане са пропелерима, турбине су немилосрдно дозивале живот. Као да су га усисавале у себе, претварале у нешто ново, у неку непознату есенцију биљака са Кавказа или Кариба, и потом је опојно шириле светом. Врт се звао Зимска башта. Ту се одржавају билијарска надметања. Лишће је огромно да те обгрли у пролеће и сакрије бар на који сат од свега што свет очекује. Али сада је још фебруар и луда киша лије као да се кофа са свим њиховим сновима излила на оближњи трг зван Вртови мира, свака просута капљица још чека срећну игру случаја.

Његова некадашња склоност харпунима и освајању нових комада земље и даље се види. Оне су доспеле на овај север из два различита медитеранска града, са два континента. Град је још мирисао на ново. Случајно су се среле и записале телефоне, да деле филмове у небодерима, конференције, сочне пијаце, нове пабове и либанске ресторане, сајмове старудија у напуштеним фабрикама крај реке, и пикантерије о свим заманим рибарима, професорима и апотекарима које сретну. Њихова радозналост за сваку честицу града расла је из жеље да се бар на трен заборави на крајње захтевно и неуобличено тело. Довела их је до њега, до шанка у распојасаној башти. До масивних, укуских листова са другог копна. И до скулптуре посвећене ходачу – она се налазила испред врта, испред стакла. На каменог шетача обрушио се пљусак. И оне су тада биле тек гипсани нацрт шетачица, а да то нису ни знале. Недостаје онај плоносни елемент да их покрене. А он, он је вешти сервер кофеина, више није ни морепловац ни ходач. Имао је довољно времена да схвати да је најозбиљнија могућа експедиција носити се са сопственим цвастима, док, с кецељом, у јоркширском граду, уливаш јужне кафе. У присуству семења и неодмереног раста, мирис грађанске, савладане кафе је неопходан. Апсолутно неопходан.

Оне иду на састанке у белим дворанама с покретним картонским зидовима.

Њих охрабрују да говоре на конференцијама.

Оне једва долазе кроз непрекидну кишу града до места у бифеу „Истанбул“.

Оне су морале да купе све испочетка, јастуке, душеке, воду.

Овде и воду наплаћује приватна компанија.

Оне су морале да унесу сапун, нарцисе, лустер, књиге о телу и соли и о викторијанским наказама.

Били су ту само празна мрежа кревета и дивље птице иза прозора.

Притиснуле су дугме на екрану, чекале су у реду док их не прозову у продавници намештаја: „Опипајте, опипајте, да ли је ово облик по вашој жељи, да ли вам одговара величина?“

Ово им је друга недеља у граду. Оне су код њега, у кафићу, на сребрним столицама. Никога нема осим њих. Пљусак убада, туче те. Од његових удара данима не спавају. А рука шанкера је нешто сасвим супротно, његова рука је силна а мирна. Слути на ону жестину након које, када је доживите, најзад може да се спава. Он је јак и мирише на нешто што не познају. Испод њихових закопчаних рајсфершлуса је планина опкољена ројем тамних богова. Већ се назире, ако само малкице разоткријете деколте.

Овај град потрпао им је већ превише тога у стомак, галерије, аудиторијуме, паркове, болнице, продавнице старудија, јастука или чаја, француске представе и палестинске чајанке, раскалашне риђокосе жене и ћутљивце из француских села, фабрике пећи, базене, радионице мердевина и шина, пребледеле људе, неме људе. А морало се јести. То је оно доба када су стопала и усне најважнији делови тела. Пре него што дође ред на руке. Очајнички су се упињале да промене ритам. Да их реч изненади, да их привлачност изненади, да их пут којим крећу жестоко препадне, не само иста она рутина из њихових земаља у другачијој, викторијанској кући. Дајте *vivace!* Дајте нешто друго, јер *има јелена у шуми које никада нећу видети*, тако пише у једној од њихових омиљених збирки. Из књижаре на чијем излогу су исцртани бели вукови великих зуба како радознано држе књиге у рукама. Стално су стрепеле да неку одсудну ствар неће угледати, да ће им пресудни укус побећи. И онда ће неко бешумно изнети чинију са најсласнијим јелима.

Ту, поред кафеџице, у башти, налази се купола са сувенирима. Зове се „Миленијум“, купола је стаклена, имитација древног модела, тржни центар као футуристичка верзија неког храма. Миленијумска купола се шепури. Као и све у овом граду, она имитира, као и све у овом граду, сновидна је, као и све у овој насеобини пуној стакла и алуминијума на које су налепљени називи топонима све са самим мочварима, храстовима, крастачама и литицама. Миленијум као миленијуми незнатних фосила. Миленијум као покретне степенице тржног центра.

Мама их и једно и друго. Пробудити силе из доба трилобита да би се сунуло у незамисливу будућност. Али како покренути свој интимни футуризам? Овде је једина река танка и личи на катран. Ово је град дивљег биља и зарђалих будућности. Стидљиво су почеле разговор, чаврљају о сатовима, Дилану, хлебу, бури, он их не пита о пореклу, оне њега не питају ништа лично, он се шали, о себи мало говори. А пред њима се, унатрашке, разлиставају путеви свих праисторијских животиња југа, запада, истока и севера, ка овој стакленој башти у индустријском граду. Трагови свих њихових древних животиња довеле су их догде. Пре овог места, шапутао им је врт, веровали сте да је историја света само једна.

Сада свет у оптицају има многа јајашца еволуције.

Већ су навикле на селидбе. Прилично су се извештиле у томе за своје године. Мислиле су да овај град неће много утицати на њих. Живети на многим местима значи упознавати се са разним верзијама стварања света. Више пута доживети велики прасак и све што следи. Овај град је само један од њих. Једна верзија нас. Пролазна.

Али град их је заварао. Било је нечега у њему што мами и не напушта. Настанити се овде, то значи да су минуле будућности свакодневно под ногама. И оне неком намењене, а већ наранџасте од неупотребе, и оне праисторијске, вруће, из којих још кључају гротла. Називи улица симулирају плеистоцен под сабласним стаклом. Стакло и мочвара овде су кратким спојем постали једно. Та чудна мешавина уплиће се у њих док се пењу и силазе низ степенице, док купују лососа за вечеру и прави фармерски јогурт, док ускачу у опасне лифтове, гледају слике сунчевих протуберанци у некој учионици или једу тарту ред велвет уз плави чајник. Оне сваким кораком лудачки расту. Расхладни пропелери баште буче да се не чује раст. Имајте милости, растемо толико нагло и бесповратно, имај милости мочваро и миленијуму!

Овде је све скоцкано да те увуче у само један свет. Док пијеш кафу из картонске чаше да се не досетиш своје древне снаге. И да поверујеш да си, бацивши је у други план, заправо креативан. Ту је надхват руке све што ти је неопходно да будеш кул, ту је *creative hub*, ту су студентске уније, *immersive* позоришта, удруге за волонтере чији назив значи „распалите машту“. Неко је то све прецизно осмислио. Они желе да преваре нове жене овог града, нове мушкарце овог града, да поверују да ће сочна етиопијска зрна кафе пити само у конференцијским салама, пред картонским кулисама, да случајно не искораче до столетних стена надомак града. Да се не уходају на том брисаном простору и не открију своје жене претходнице у овој геологији, ни свог морског вука, ни ону плавооку књижевницу која је писала о томе како луде планинарке ниједна мапа не може нацртати. Али оне у ствари нису хтеле да се пењу. Прошла је њихова епоха видиковаца. То је оно када само гледаш и заборављаш да још увек ниси део панораме. Сада су хтеле једино да уроне главу и осете како мирише земља.

Понављају у себи још једном, да се уздрже, да не јурну право из овог стакла у прашуму: плеистоцен је шеста епоха кенозоика. За сутра треба да прочитам текст о трансгресијама родних улога у готичком роману. Понављају називе, задатке, знања, куриозитете. Овај стални врели почетак, он има име, он је у ствари тачка на линији, он је епоха, он се може обухватити палцем и кажипрстом, њега деца у клупама учртавају у временске праве. Деца која онда незауостављиво покуљају ливадама и тврђавама и дрвећем, а права са новим и старим ерама излиже се зачас о кору дрвета уз коју се пењеш. Лудо лупамо у мембране своје историје која још није почела. Не, не, није истина, убеди себе. Почело је, ипак јесте. Не морамо да преусмеравамо своју љубав. Овде је добро. У овом угодном здању можеш провести цео дан. Тлоцрт је циљано замишљен по нашој мери. Полирано дрво лепо мирише. Зграде у којима читамо и једемо цртале су архитекте у моди. Напољу је киша. Остани унутра. Стално ти неко нуди фришке и превише ушећерене колаче. Овде се брише моја прошлост и ја спавам. И радим онолико колико ми кажу. Угодно је. *Узалуд ме будиш у њола шесџи*.

У пола шест су устајале сваког дана. По договору. Заверенице. Нису знале зашто. Да се нешто не пропусти. Да буду ту. Али овде је чак и киша често бешчујна. Тако мало фонтана, чесми још мање. Где да осетим да течемо?

Звук првог рађања је у гласу услужитеља кафом.

Он мало говори. Упија их. У њиховим покретима препознаје оно због чега би чак и трои Енглез страсно отишао на велико море. Огромним замасима узбуђених руку

ушле су у куполу са сувенирима. Сувенири су разнобојни и досадни. Тамо су биле само из луде потребе руку за пипањем, опасног нагона да до граница пуцања свих дугмади населе своја тела свиме, свиме, било чиме, било киме. Опипај монотоне мале предмете као да су тело љубавника. Болно, сласно дотицање свега је само привремена замена. Виле, минијатурни пијуци – ово је град бајки и рудара – пешкири са мотивима „британске птице“, „британски дивљи свет“, блиставо коричене историје свих градских квартова, зец извезен на јастуку. А на улазу, испред продајних штандова, скулптура жирафе. Обликована од ножева и виљушака, индустријског поноса града. Некада је ово место производило незамисливо много реквизита за храну. А сада је ту, у спомен насталој индустрији једења, кип животиње. Метално тело усукано од потребе за јелом.

Њих две још не примећују до краја своју глад.

Велики натпис *Jonnie Walker* блешти на боци иза широких вучјих леђа, и њих двојица се стапају раздвојени само танким стаклом. Нацртани шетач, барски, *црн од омеђеноси*, на црвеној флаши, под стаклом, и камени, извајани шетач, изложен киши, тамо испред: између двојице шетача, каменог и стакленог, оне расту. Између њих и њихових мора куљају фонтане, димњаци, тропско лишће, лавез пса иза клупе над којом висе вентилатори, чак и пси смеју јездити вртовима и појачавати њихов неиздрживо јак живот.

У овом граду ћеш сазнати и да будућности могу зарђати. Набубрети, а не распрснути се. Остати у црној води, неупотребљене. То је њихов највећи страх. Да град лаже. Да ће их омамити да не би употребиле свој раст. Можда ће их натерати да дива у себи преселе у неки укоричени текст или фусноту уместо на улицу. Древним називима град симулира вечну материју постанка, а овде се још ништа није догодило. Оне полако назире ту лаж. Почињу већ да осећају: догађаји изостају. Простори су лишени случајности. А град и даље говори, набраја називима својих улица, округа, пролаза: мочвара, храст, жаба, црно језеро, ивице, ивице, увек ивице, пожар, прогонитељ, злочин. Сви називи су узбудљиви, али под њима све још увек спава. Дечачић предугих рукава замиче иза натопљеног сокака. Свет тек треба да почне. Град чека. Бубри семење. Град чека.

Ово је она фаза сновиђења и гађења која се мора прећи да се дође до плодова. Вађење првих инсеката из мочваре. Имаћеш јагоде, имаћеш брескве и трешње, али то тек у следећем граду. У следећем издању. Овде су фуријске шетње зором док сте огрнуте ћебетом и у шуми случајно наиђете на припите јутарње момке, ваше несуђе не принчеве. Овде су назубљене зграде са којих ноћу светли зелени неон. Овде је мрачни паб „Old Queen’s Head“ под ружичастим светлом у те ситне сате напуштеног универзитета. Везени зец на јастуку. Глава старе краљице. „Одрубите им главу.“ Да, овде чак и зеца из земље чуда извезу где им се прохте да би осигурали да одређене земље и рупе постају тек пуки сувенир. Имају врло практичан задатак успављивања. Без трансформације молим. Нема промене ујутру. Ујутру је све стиснуто једно уз друго и не миче се. Нема разгртања зграда и улица. *Узалуг ме будиш у њола шесџи*. У старом пабу понекад мушкарац са четири прста игра микадо и „Не љути се, човече“. Он воли мирис старих кутија са друштвеним играма, али нема више са ким да их игра. Монопол је застарео. Парцела нема. Власништво је нејасно. Одрубљен је један поредак. Настаје нов. Све што су овде прочитале о шегртима, рударима, лименим оркестрима

и рату, расуло се као карте по поду паба који мирише на пиво с ђумбиром. Чекамо ново мешање, сасвим другачију поделу штихова. Или да неко наједном уђе међу пијане госте, прегази дрвени под и све карте и неодољиво те позове негде. *Heige*.

Свега тога се присећају док пију кафу и разговарају са шанкером. Отпиле су и уто-нуле дубље у алуминијумске столице. Шум машине за еспресо и посуде са шећером улива се у храпави глас са звучника. Бивши морски вук, уметни угоститељ, покушава да насамари све што куља. То је његов посао. То је уопште тајни посао свих места где се нешто сервира. А киша и даље лије и бесрамно га подсећа на биље, биље које је лепо и успешно учинио ољуштеним, питким, мирисним, угодно смештеним у посуду. У којој сте од оних *независних* радњи купили ту лепу дизајнерску шољицу? Да ли сте на дан отворених врата уметничких радионица посетили тог дизајнера?

Али његова питања су друга. Наслућују из његових штурих реплика да је некада радио у фабрици. Једној од угашених. Оне гледају његова велика леђа и замишљају га како броди и ради. И док маштају како су се та моћна леђа некад ширила светом, пријатно сервирани напатак слива се из посуда и губи укротиви облик, црта непознате земље. Њихови будући љубавници брује у баштенским пропелерима. Будући бивши муж чека у облој шољи.

Он их не пита много. Причају саме. Њихови животи се преплићу са замишљеним тетоважама на његовим леђима.

* * *

Касније, у јесен, једна од њих две ће сањати да ноћу неко овде допрема чудно семење. Тајни агенти миле као црни лопови и одрешују завежљаје нових, непознатих врста. Утапкали су земљу чизмама. Нема надзорних камера да забележе тачан тренутак и узрок прекретнице. Ништа се не види, али пејзаж је већ заувек измењен. Овде се потписује петиција да се изваја споменик жени радници. Жене су у овој регији одржавале читаве фабрике у време рата. Под сукњом још неизвајане жене раднице роје се мала бића која покрећу раст.

Отишла бих у суседни град да посетим оне изложбе „Жена и звер“ и „Метаморфоза“ у Природњачком музеју, каже једна од њих. Стално их рекламирају по проспектима у кафићима и салама за предавање. Чак сам и у оној радњици органских сокова наишла на један флајер. Идемо следећег викенда. Она жели да јој сервер кафе спусти руку на колено. Без самилости. Дај, дај будућност. Идемо у галерију чим предамо све папире за испите и усељење, уговор за рачуне за воду, пакете за пошту. Јако би да верују, јако, да ово што се дешава још увек може бити изложба. Толики људи баве се тиме! Не, не, то није ова бесрамна незауоставна сила, то је излог или есеј који треба за прексутра прочитати или положени испит из феминизма или месингани натпис испод скулптуре. Без лудог мириса кафе и огромних леђа некадашњег морског вука.

То су били њихови последњи дани изложби и књига, пре него што се изложбе и књиге заувек распадне и опет постану првобитна твар. У којој једино контактом са језиком и личним ливењима кашике поново, поново, поново настају перо, јабука, протон, семе, бој, књига, љубав, успомене, храна. Њихове руке су лепе и нежне. Ка њима

из другог света плови најезда сладострашћа и рукотворина. Ту нема тлоцрта, нема сигурносног потписа испод уговора, нема јасно потцртане линије испод које пише тачно колика је цена. И нема шалтера на којем ћеш све то платити па заборавити. Страшно је и дивно када више ниси само корисник. Ничега, ничега више. Наједном освестиш да си део твари и њен покретач, а да не знаш ни сам како се то десило. Мораш, тада, носити ту бакљу свим градовима, будити све градове. Динг-донг. Динг-донг.

Засукао је своје рукаве мушкарца.

Мирисао је на мушкарца.

Мирисао је на море којег у овом граду нема.

Али тако сочно дозива.

Киша сурово поји гране, изненадио се што оне већ познају две *Буре*, упркос својим тврдим грленим далеким презименима познају их, Диланову, и наравно Шекспирову. Знале су ко пева „The seas were sharp and clear“ са звучника док стакло штити егзотично биље од пљуска, од када су ушле знале су ко расипа остарели кишни глас вртом. Она нижа и тамнија од њих одмах је препознала чија се песма уплиће у шетаче, пљусак, шоље, будуће жене, будућа свлачења, будуће женике.

Њихове руке дрхте на белим шољицама.

Он је готово намерно просуо кафу по белој хаљини једне од њих.

Она је јаче стегла своју бело-плаву ешарпу око врата. Загледала се у кафу, у таму новог мрког континента проливену по белини њених дана и њеног тела. Није га обрисала. Он је гестикулирао у причи коју је сада чула само кроз маглу, усредсредивши се сасвим на тело, чинило јој се да је у ваздуху изнова описао то чудно црно копно које тек треба упознати. Продукт случајности на њеним бутинама. Исправио је набор на кецељи. Насмејао се. Зна он како оне препознају буре. Видео је шта у њима долази: то је остало од његових мора.